

229751

E. O.

578153

DURERILE ARDEALULUI

VORBIREA DLUI DEPUTAT
BORNEMISA, ROSTITĂ IN
PARLAMENT IN ZIUA DE
— 7 DECEMVRIE 1926 —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201400938

Bibl. Univ. Cluj.

Nr. 2185 1027

1927

IMPRIMERIA FOII „LUMEA ȘI ȚARA”
CLUJ

229751

Frați cetitori,

Alegeri nouă de deputat bat la poartă Dvoastră și din prilejul acesta domnii dela orașe vă cercetaeză iar satele, vă întind mâinile și vă spun câte verzi și uscate. Om să fie acela, care să poată fi în stare a le pricepe toate câte i se spun și să poată deosebi adevărul de minciună. Cuvintele curg deopotrivă frumoase și înflăcărâte din gura tuturor, căci fiecare e meșter când e vorba să se laude pe sine și pe ai lui, dar voi nu vă lăsați furati de vorbe înflorite, de făgădueli ușoare, ci mergeți un pic cu gândul mai departe și cântăriți bine nu numai cuvintele, ci și pe cei ce vă vorbesc și se înfățișează înaintea voastră, ca vajnici apărători și ca sprijinitori. Cei mai mulți dintre ei au fost deputați și până acum, dar acolo în sfatul țării, unde se fac legiurile, — graiul lor mut a fost și el o singură dată nu s'a ridicat, ca să ceară pe seama voastră o ușurare, o dreptate, un ajutor! Și cu toate acestea cei mai mulți îndrăznesc din nou să

vă făgăduiască, căci făgăduiala nimic nu-i costă, nici osteneală și nici parale. E însă treaba voastră să le mai dați sau nu ascultare, să le mai dați sau nu încrederea și votul.

Noi, cu aceasta nu ne batem capul! Nu ocărim pe nimeni și pe nimeni nu-l micșorăm în fața voastră. Sunteți voi destul de deștepți, ca să știți ce trebuie să faceți și să deosebiți oamenii și după vorba și după porțul lor!

Dacă totuș vă adresez și eu, redactorul foii **Lumea și Țara** din Cluj câteva cuvinte, o fac pentru că am și eu ceva a vă spune. De cinci ani de zile, de când scot această foaie cu sudoarea frunții mele, cei ce ați citit scrisul meu, ați putut lesne vedea, că am făcut mai mult decât mulți dintre cei ce vă cer astăzi voturile. N'a fost săptămână, să nu vă lămuresc prin scrisul meu cum stau lucrurile în țară și în lume și nu cred să mă fi prins cineva cu minciună. Tot ce-am scris, a fost curatul adevăr, căci pentru mine adevărul e viața și fără de adevăr eu altă ceva nu vreau să cunosc! Politica, pe care am făcut-o în scrisul gazetei mele, n'a fost politica vreunui partid, ea a fost politica oamenilor năcăjiți dela țară, de unde mă trag și eu și pentru necazurile și pentru îndreptarea sorșilor mi-am ridicat cuvântul totdeauna. Așa am făcut-o cinci ani de zile în foaia mea și așa am făcut și în parlamentul țării, unde am fost trimis

în anul trecut de iubii mei frați din județul Hunedoara.

Ca și în foaia „Lumea și Țara” săptămână de săptămână, așa și în sfatul dela București, am spus-o verde, că Ardealul nostru este plin de dureri și de neazuri și pentru oamenii să fie feriți, e de lipsă, ca relele să se îndrepte și ca să stăpânească domnia adevărului și al dragostei frățești. De sigur, că după cum prin scrisul meu, tot așa și prin cuvintele mele, nu am putut îndrepta încă relele. Aceasta însă pe mine nu mă descurajează, căci știu și eu, că binele nu se face deodată, și mult trebuie bătută toaca la urechea surdului, ca să înțeleagă. Iar guvernele țării, de cele mai multe ori sunt surde la durerile și neazurile mulțimii și numai târziu și după multe încercări își deschid ele inima, și se hotărăsc, ca să facă ceva bun și pentru mulțimea cea mare de pe sate.

Acest lucru mă gândesc deci să-l fac și pe mai departe. Voi scrie mereu în foaia mea și voi vorbi unde se va putea despre marile dureri ale Ardealului și ale Banatului, căci tot vorbind și azi și mâine nu se poate ca vorba să rămână fără răsunet. Cu gândul acesta mi-am pus din nou candidatura la deputăție și în alegerile de acum. Dacă voința voastră se îndreaptă spre mine și dacă voi credeți ceea ce vă spune un frate de-al vostru, atunci ajutați-mă și votați lista, pe care

mi-am pus și eu candidatura la deputație, a=decă lista partidului poporulul cu semnul * acesta.

Știu bine, că între mulți această listă nu se bucură de prea mare încredere și poate nu bucuos ați vota-o, căci dujmanii politici ai partidului poporului, care are acest semn, s'au îngrijit să hulească destul acest partid și să vă spună, că atunci când a fost la guvern, el n'a făcut nimic petru voi. Ba chiar voi ați simțit poate o îngreunare în viața voastră, căci dările vi s'au ridicat și spirtul și sarea s'au scumpit. Toate aceste lucruri acum au fost în cârca partidului poporului puse și mulți dintre voi cred, că el e vinovat de toate lucrurile acestea. Dar adevăr, adevăr vă spun vouă, că minciună este cum că partidul poporului ar fi având în toate acestea vre-o vină. Dacă aș ști că acest partid nu are sufletele cele mai alese din țară în fruntea sa, și dacă aș ști, că domnii general Averescu și Octavian Goga nu vor mai presus de toate fericirea țăranului român, de bună seama, că nu aș sta nici eu cu vorba mea alătura de ei. Pentru că însă cunosc lucrurile acestea, — nu mă despart de ei și nu mă duc aiurea, căci nu văd nicăeri un partid, care să aibă mai mult curățenia inimii și a planurilor de fericirea țării, decât la cei doi frunțași ai vieții noastre politice, pe care vi i-am amintit.

Stau deci aici, pentrucă numai aici cred

că pot izbândi în credința mea de a face și eu ceva pentru poporul meu românesc dela sate.

Nu aş putea face acest lucru în partidul liberal de pildă, pentru că oricât de mare și de tare ar fi acest partid, el are în rândul întâi în vedere numai îmbogățirea partizanilor proprii, și apoi îmbogățirea băncilor sale, cu care a împânzit țara dela un capăt la altul! Credința lui politică e că țara e pentru el și nu el pentru țară! De aceea Dl Brătianu încrezut pe puterile sale face în țară ce vrea, fără ca cineva să i se poată împotrivi și fără ca să-i pese de ceea ce face.

Cea mai mare primejdie o înfățișează pentru țară politica Dlui Brătianu și țărani români, după cum în cei 50 de ani de până acum tot așa și de aici înainte, nu pot aștepta dela aceasta politică nici un bine.

Vine apoi la rând partidul național-țărănesc al Dlui Maniu. Stau la o parte și de acest partid, pentru că în opt ani nu a dat dovadă, că ar cunoaște mijloacele și căile, cu ajutorul cărora să se poată apropia de cârmă țării. În timp apropiat acest lucru nici nu se va putea întâmpla și astfel toată truda lui este zădarnică și puterea lui se irosește în frământări zadarnice.

Singurul partid, care până acum a dovedit-o în două rânduri, că e în stare să iee cârmă țării în mână dela liberali este prin

urmare partidul poporului. Și cum oamenii din acest partid sunt cu desăvârșire de bunăcredință și au de fintă propășirea țării, am socotit, că luptând în marginele lui voiu putea putea înfăptui măcar ceva din aceea, pentru ce am luptat de cinci ani într'una și prin foaia mea „Lumea și Țara“ și în parlament.

Rog deci, în primul rând, pe cetitorii mei scumpi și alătura de ei pe toți frașii mei țărani, cari mă cunosc și știu cât de sincer le doresc binele, să stee alături de mine și în alegerile acestea, dându=și votul lor pe lista Partidului Poporului, pe care am candidat și eu în alegerile acestea în județul Cluj și în județul Hunedoara.

Le voiu fi recunoscători pentru aceasta și îi asigur, că votul lor mă va îmbărbăta și mai mult, ca să lupt pentru binele lor și propășirea țării noastre scumpe!

Dr. Sebastian Bornemisa

redactorul foii „Lumea și Țara“
candidat de deputat în județul
Cluj și Hunedoara.

VORBIREA

DLUI

DR. SEBASTIAN BORNEMISA

fost deputat de Hunedoara

ținută în parlamentul țării în ziua de 7 Decembrie 1926

D=I Sebastian Bornemisa: Onorată Cameră! Către sfârșitul discursului dlui Haneș, mă gândeam la următorul lucru: dacă la bursă s'ar cota și timpul, desigur că timpul pe care l-am petrecut ascultând acest discurs, ar cota un curs foarte scăzut. Noroc că sfârșitul discursului său a trezit în sufletele noastre, ale tuturor...

O voce: Este o părere a d=tale.

Altă voce: O să vedem la sfârșit, cât cotează al d=tale.

D=I D. R. Ioanițescu: După început, fiindcă către „baisse“.

D=I Sebastian Bornemisa: Spun d=lor, sfârșitul acestui discurs însă a avut darul să îmbunătățească mult cota timpului pe care l-am petrecut aci ascultându-l (zgomot, întreruperi). D=lor nu mă gândesc ca să insult pe dl deputat Haneș, mă leagă o veche prietenie de

dânsul, nu pot însă să nu spun că, în cursul discursului său la Mesaj, s'au făcut anumite obiecțiuni și s'au dat anumite amănunte, cari, cred eu, nu intereseau într'o măsură atât de mare această Onorată Cameră, al căreia timp eu îl consider mult mai scump, decât ca să-l poată petrece cu chestiuni de orice natură, De aceia, să-mi dați voe că eu chiar la începutul discursului, să vă fac declarațiunea, că nu am să abuzez de paciența d=voastră, d=lor deputați.

O voce: Faci bine.

D=I Sebastian Bornemisa: Fac bine, pentru că sunt conștient că, dela această tribună, nu trebuie să se spună orice și ori cum, ci trebuie să spună numai realele sentimente, care se zbat în sufletul unui deputat și numai realele dureri, care se zbat în sufletul țării întregi. (aplauze pe băncile majorității).

O voce de pe băncile partidului național-tărănesc. Vorbiți majorității?

D=I Sebastian Bornemisa: Vorbesc majorității, pentru că sunt din majoritate și majoritatea mă înțelege, domnilor deputați. Cine nu mă înțelege, aceia sunteți d=v. (aplauze pe băncile majorității, protestări pe băncile partidului național-tărănesc).

Domnilor, este foarte greu, fără îndoială, ca un deputat în actualele împrejurări, să poate îmbrățișa întregul complex al problemei politice a acestei țări. Deaceia, eu mă voi restrânge că să discut răspunsul la Adresă dintr'un punct

de vedere mai restrâns. Să mi se dea voie să fac acest lucru, reprezentând eu în această cameră o parte din populațiunea Ardealului.

D=1 Aurel Vlad: Fără voturi.

D=1 Sebastian Bornemisa: Nu, d=le Dr. Aurel Vlad, singurele voturi, date din inimă și din convingere au fost voturile noastre (aplauze pe băncile majorității, protestări pe băncile partidului național țărănesc).

Mă bucur, d=le Dr. Aurel Vlad, că-mi dați prilejul, înainte de a continua acest discurs să spun că în județul Hunedoara, voturile adevărat date din convingere, au fost ale noastre și nu ale d=voastră (aplauze pe băncile majorității, protestări pe băncile partidului național-țărănesc).

Voturile d=v. au fost voturi câștigate printr'o deșantată demagogie, de ani de zile, și d=ta care, acum 6 ani erai cel mai impopular om din județul Hunedoara, nu ai dreptul să vorbești așa, căci dacă ai câștigat popularitatea, ai câștigat-o prin demadogie, cu foaia d=tale dela Orăștie (aplauze pe băncile majorității).

D=1 Dr. Al. Vaida Voevod: Deaceia ați împușcat pe oameni.

D=1 Sebastian Bornemisa: Noi nu am împușcat pe nimeni; pe oamenii aceia d=voastră i-ați trimis la moarte. (Iaritate pe băncile partidului național-țărănesc). Să mi se dea voie deci, domnilor, ca să vorbesc, cum am spus, despre cele pe cari le cred de cuviință că tre-

buie aduse la cunoștința Onoratei Camere și a înaltului guvern, în ceiace privește stările politice, sociale și economice din ținutul pe care, repet, d-le Dr. Aurel Vlad, îl reprezintă cu un drept cu care d-ta nu-l reprezintă aci.

D-leor, înainte de toate, țin să fac o constatare, să fac constatarea că sărbătoarea dela Alba-Iulia din 1918, dacă a găsit perfect pregătită sufletește întreaga populație românească de dincolo de Carpați, ea nu a găsit pregătiți pentru guvernare pe cărturarii acelei populațiuni. (aplauze pe băncile majorității.) Domnilor deputați....

D-l C. Angelescu: Nu găsești că ar trebui să fii mai modest?

D-l Sebastian Bornemisa: Nu țin să fiu mai modest, pentru că modestia este de multe ori o slăbiciune, și față de d-voastră omului nu-i este permis să fie slab. (Aplauze pe băncile majorității.)

D-leor deputați, spun: anul 1918 a găsit nepregătită cărturăria aceia, care își asumase răspunderea politică a neamului românesc din Ardeal și din Banat. Cea mai vie dovadă este, că de atunci și până asăzi...

D-l C. Angelescu: Protestează Ardealul, care a făcut onoare la Alba-Iulia.

D-l S. Bornemisa: În 8 ani de zile, d-leor deputați, fruntașii noștrii politici s-au purtat așa fel, încât ei în adevăr au fost în stare ca să reducă aproape la zero prestigiul politic al Ardealului.

Eu sunt dator să fac această constatare și fără ca să întru în amănunte, fără ca să fac reproșuri într'o parte sau într'alta, țin să constat că toate mizeriile multe, toate durerile nemărginite, cari s'au deslănțuit de 8 ani asupra Ardealului, provin din greșeala politică inițială pe care a făcut-o partidul național, actualmente partidul național-țărănesc. (Aplauze pe băncile majorității).

D-ilor, vă închipuiți, în această situație, ce muncă titanică a trebuit să desfășoare cel mai strălucit condei și cea mai aleasă minte a Ardealului, dl Octavian Goga, (aplauze prelungite pe băncile majorității), o muncă intelectuală de care poate nu toată lumea politică din Ardeal își dă seama. Și atunci, în momentul când s'a constituit actualul guvern, în momentul când dl general Averescu, (aplauze prelungite pe băncile majorității) — omul politic despre care, trebuie să spun, tot fără modestie, că a cunoscut mai bine decât oricine Ardealul și i-a luat apărarea în toate împrejurările, — atunci când d-l general Averescu a încredințat steagul politic pentru Ardeal în mâinile d-lui Octavian Goga, l-a încredințat în singura mână capabilă ca în adevăr să trezească în mijlocul Ardealului acea resurecțiune sufletească...

Voci de pe băncile majorității: Farte bine a făcut.

O voce de pe băncile partidului național-țărănesc: Dl Goldiș n'a avut nici un rol?

DI Dr. Sebastian Bornemisa: Vă rog să nu anticipați, căci altfel ar trebui să vă spun că sunteți prooroci.

Domnilor deputați, acțiunea dlui Octavian Goga s'a desfășurat în cel mai perfect cadru de legitimitate și dovada cea mai vie că a avut ecou, că a avut resunet, este tocmai ceia ce însă întrebați dv., e acțiunea dlui Goga, este acțiunea izolată a dlui Goldiș, Lupaș și Lapadatu, care atunci când s'a constituit actualul guvern, au înțeles că datoria Ardealului nu mai este să stea de o parte în opoziție, ci să vie să conlucre la opera de refacere a țării. (Aplauze pe băncile majorității). (Sgomot, întreruperi pe băncile partidului național-țărănesc).

O voce de pe băncile partidului național-țărănesc: DI Goga se jenează.

DI Dr. Sebastian Bornemisa: DI Goga se jenează când dv. faceți astfel de declarațiuni, cari în adevăr, nu s'ar cuveni să se facă din partea dv. A contesta meritele dlui Goga, eu cred că nu poate să o facă decât un om care nu cunoaște acțiunea lui politică și culturală, iar dacă spun acest lucru, o spun ca unul, care în calitatea mea de ziarist țin să fixez numai adevărul care se poate controla în orice moment și care nu se poate trage la îndoială.

Vorbeam de durerile mari ale Ardealului, vorbeam de responsabilitatea care trebuie să cadă asupra unor oameni politici pentru aceste dureri. Fără îndoială că în actula adresă de

răspuns la Mesaj, noi, Ardealul acela, cari ne fimem cel puțin tot atât de patrioți ca și Ardealul pe care îl reprezentați dv. avem cea mai deplină garanție, vedem cea mai eclatantă dovadă de actualul guvern în adevăr are cele mai bune intențiuni pentru reabilitatea Ardealului, pentru a întrona în acele părți un regim pe care, în adevăr, îl cerem cu toții ca să fie cât mai civilizată cât mai european.

Durerile țărănimii

Domnilor deputați, eu nu pot să spun că Ardealul nu ar avea dureri speciale ale lui. Eu știu că timp de patru ani, mai ales, s'au făcut greșeli peste greșeli și știu că s'au legiferat legi de așa natură, încât în ele s'a ascuns de multe ori și un resentiment față de Ardeal. Ceea ce s'a făcut însă, aparține, domnilor, istoriei și cred că ne interesează într'o măsură mult mai largă, ceea ce trebuie să se facă. De aceea vorbind despre unificarea administrativă, țin să atrag atenția onoratei Camere, că în această unificare trebuie să se țină în adevăr seama de toate acele lucruri, cari au crescut din solul special al Ardealului și fără de cari astăzi nu se poate concepe o bună guvernare dincolo de munți.

În această ordine de idei, îmi permit, mai ales, să fac o constatare: în 6 ani de zile nu s'a lucrat îndeșt în ce privește interesele speciale ale păturei țărănești. Țărănimea, despre

care se vorbește atât de mult, a ajuns astăzi în situațiunea, că trebuie să se îngrijească singură de soarta ei. Acest lucru vi-l spun ca unul care fac gazetărie populară de aproape 15 ani și sunt înconfinu în contact cu masele populare de dincolo. Întâmplător astăzi îmi cade în mână o gazetă, care apare în Banat sub numele „Cuvântul Satelor“. Este cel dintâi număr al acestei gazete și este singura gazetă în Țara Românească, pe care o scot nu intelectuali din orașe, nu gazetari de meserie ci țărani. Redactorii și întemeietorii acestei gazete sunt patru țărani din Banat din comuna Soșdea și altele. În această gazetă putem urmări ideia de emancipare politică a elementului țărănesc de dincolo de Carpați. Acest element țărănesc, în adevăr, a ajuns la conștiința că până acum conducătorii politici nu și-au făcut datoria față de ei, așa cum trebuie. Ca să dovedesc acest lucru să-mi dați voie să vă citesc următoarele pasagii din această gazetă :

„Azi după 8 ani, cu durere trebuie să constatăm că, avântul de atunci și naționalismul acela însuflețit, au început să se răcească. Nu mai este nici apropierea sufletească cea de atunci, nici unitatea de vederi, penfru că politicianismul și-a făcut de cap.“

În continuare tot în acest articol se spune despre frunțașii politici :

„Prea ne-ați însărcinat pe noi, cei mulți dela țară și prea ne-ați desbinat, ca să nu

ne prezintăm în bloc înaintea dv. Suntem ca o turmă prin locuri necunoscute. Cei cari vin la noi după voturi ne făgăduesc că ne vor pășuna și adăpa bine, iar la urmă numai ne tund și ne mulg.“

„Prea puțin ne dau puțina, ca să ne împărtășim și noi cei dela sate, de apa vie a culturii române. Este încă mult întunerec la sate și... multă sărăcie și necaz. Dați-ne lumină, faceți-ne mijloace de trai!“

În acest scurt articol, din care mi-am permis să vă citesc două pasagii, se cuprinde întreg programul de guvernământ din Ardeal și Banat și cred că și din restul țării, în ce privește țărănimea.

Insemnătatea gazetelor populare

În adevăr, țăranilor trebuie să le dăm mai multă lumină, cum spun ei înșiși și trebuie să le dăm mai multe mijloace de trai. Din acest punct de vedere, domnilor, trebuie să vă fac o mărturisire. Mijloacele de cultură care s'au dat până acum populației de dincolo de munți au fost din cele mai puține. Acea care a susținut flacăra idealismului în aceste suflete, aceea care a susținut sentimentul și dragostea frățască între ei, a fost presa populară de dincolo de munți, presa populară ardeleană care în adevăr este o presă specifică în felul ei, care în celelalte părți ale vechiului regat nu s'a

Liceul Aurel Vlaicu dela Orăștie

Dar mai presus de acestea, este, cum v'am spus, chestia culturală, și din acest punct de vedere vreau să amintesc, că în județul Hunedoara, unde românismul este mai conștient decât în multe alte părți ale Ardealului și ale Banatului, unde elementul românesc reprezintă 97% din totalul populației, există un liceu care poartă numele lui „Aurel Vlaicu“, liceu care se sbate de ani de zile, în cele mai grele nevoi și necazuri din lipsa unui local propriu. De nenumărate ori corpul profesoral al acestui liceu, a făcut demersuri ca să poată intra într'un edificiu superb, modern, care a fost pe vremuri liceu unguresc, dar cu toate făgăduelile făcute din partea unor anume factori din actualul guvern, soarta liceului din Orăștie a rămas aceeași. Imi permit să fac apel la dl ministru Lapedatu, ca să facă posibilă cumpărarea liceului unguresc, pe seama liceului Aurel Vlaicu, cu o zi mai de grabă (aplauze pe băncile majorității).

Greșeli de-ale partidelor politice

(Domnilor deputați, în frământările politice cari în Ardeal au durat ani de zile între elementul românesc, s'a făcut o greșală, pe care eu, dela această tribună, țin să o constat cu toată obiectivitatea și cu tot respectul. În mo-

mentul hărțuierilor multe politice, partidele noastre toate fără deosebire, în loc să caute să aplaneze divergențele de păreri, cari împărțeau și despărțeau, la un moment dat, populația românească, și-au pus sondele de energie politică într'un tărâm străin. Așa s'a făcut și sub guvernul precedent și s'a făcut și sub guvernul actual, când s'a căutat sprijin politic în masele etnice minoritare sau străine, cum le numim noi.

Domnilor deputați, trebuie să constat că această politică a trezit cel mai viu resentiment în viața noastră politică de dincolo...

D=1 Francisc Laar: Și d-ta tot cu voturile minoritarilor ai fost ales. (Aplauze pe băncile partidului național-tărănesc).

D=1 Sebastian Bornemisa: Domnule deputat Laar, dacă în alte părți s'au dat pe listele guvernului voturi minoritare, în județul Hunedoara nu s'a dat nici un vot, căci eram eu pe listă.

Voci de pe băncile partidului național-tărănesc: Nu este adevărat.

D=1 Francisc Laar: Atunci au fost bune minoritățile, acum nu mai suntem.

D=1 Sebastian Bornemisa: În cel dintâi discurs al meu de propagandă, dela Deva, eu am fost categoric împotriva acestor pacturi și contest că mi s'a dat vreun vot de al minoritarilor.

D=1 Dr. Alexandru Vaida-Voevod: Una spuneți și alta faceți.

D=1 Șebastian Bornemisa: Asta puteți să o faceți dvoastră, care aveți legături economice mai înfinse, cu acele minorități, decât mine.

Spuneam, domnilor deputați, că greșeala politică, care s'a făcut de către toate partidele din Ardeal, a fost că s'au pus sondele de energie politică pe tărâm străin. Dacă spun acest lucru, nu va să zică, că poporul românesc în Ardeal ar fi un dușman al minorităților. Poporul român n'a fost nici odată și nu este dușman al minorităților, el este însă conștient, că în actuala organizație de stat trebuie să aibă rolul național mare, pe care îl indică împrejurările vremii de astăzi, el trebuie să fie elementul conducător de stat în această țară. (Aplauze pe băncile majorității.)

Atunci, domnilor, când s'au făcut aceste încercări de politică minoritară, s'a făcut o greșeală. Și iată pentru ce. Pentru ca intenția cinstită a partidelor noastre politice a fost dejucată într'un mod oribil pe toate terenurile economice, unde minoritatea din Ardeal este mai puternică decât elementul românesc. S'au căutat căi și mijloace, ca această minoritate să se îmbogățească cu tot ceea ce putea să ofere statul românesc, în vreme ce de elementele economice românești nu s'a ținut socoteală niciodată.

Sprrijinrea comerțului și a industriei românești

Domnilor, am putea să aducem foarte multe exemple, am putea să înșirăm nenumăratele credite, care au fost date de Creditul Industrial. Nici 2% din aceste împrumuturi nu s'au dat industriei și comerțului românesc din Ardeal, ci s'au dat comerțului și industriei străine.

Și atunci, cum vă spuneam, că noi suntem dușmani ai minorităților, *ceia ce cerem noi este să se facă odată și elementului român din Ardeal, pe toate târâmurile, dreptate, căci dacă este nevoie de un sprijin pentru vre-un comerț sau industrie, acesta este comerțul și industria românească, care este în faza începătoare și trebuie să o ajutăm.* (aplauze pe băncile majorității).

Domnilor deputați, odată la o masă, un mare reprezentant al industriei străine — eu așa o numesc — din Ardeal, îi spunea unui secretar general: „nu uitați, domnule secretar general, că avem capitalurile îngropate în acest pământ al Ardealului.“

Da domnilor, ei au capitalurile îngropate, iar noi elementul românesc din Ardeal, avem îngropați moși și strămoși, care au murit în lupte pe care le-au dat, ca să-și vadă mai fericită generația care trebuia să le urmeze lor. (Aplauze pe băncile majorității).

De aceia domnilor, în politica economică, în legislația, care se va aduce în acest Parlament, să se creeze posibilități speciale pentru întărirea comerțului și a industriei românești din Ardeal și Banat. (Aplauze pe câncile majorității).

D=1 C. Anghelescu: Pe ce listă s'au ales minoritarii pe cari îi criticați, domnule deputat?

Ajutorarea Moșilor și greșelile legii administrative

D=1 Sebastian Bornemisa: Domnilor deputați, o chestie care preocupă într'o măsură foarte largă întreaga populațiunea noastră din Ardeal, este chestiunea Moșilor. Eu simt că nu aș putea să cobor dela această tribună, înainte de a spune un cuvânt despre acei Moși, pe cari, cel puțin din auzite îi cunoaște întreaga suflare românească, cărora li s'au fâgăduit cele mai mari perspective de îmbunătățire economică și pentru cari nu s'a făcut până astăzi nimic. Deaceia, în mod foarte insistent și foarte serios, socotesc că, atunci când se va lua în desbatere schimbarea legii administrative, să se satisfacă vechia dorință a Moșilor, creându-se vechiul județ al Zărandului, care să cuprindă în hotarele lui pe toți Moșii, pentru cari trebuiesc create așezăminte economice speciale. Și, fiind vorba de această lege adminis-

trativă, mai cer un lucru — și când cer acest lucru, sunt sigur că reprezintă iarăși voința unanimă a elementului românesc de dincolo de Carpați, fără deosebire de partide, cer ca la schimbarea acestei legi administrative, să se caute mijlocul, ca în orașele românești din Ardeal, elementul românesc să aibă rolul pe care trebuie să-l aibă într-o țară românească. Desigur că guvernarea trecută, atunci când a votat legea administrativă, așa cum a votat-o, nu putea să prevadă urmarea practică a acestei legi.

D=1 Dr Al. Vaida-Voevod: Mai înainte ai spus că a făcut o lege perfectă.

D=1 Sebastian Bornemisa: Am spus că nu putea să o prevadă, în ce măsură se dezvoltă. În orice caz, cele 7 luni de când trăim sub noua lege administrativă, indică precis și clar că elementul românesc, în orașele transilvănene, este redus la rolul cel mai rușinos, de a cerși voturile, începând delă evrei până la comuniști, dacă vrea să se mențină la conducerea orașelor. Acest lucru nu mai este îngăduit să se facă. De-aceia, neapărat în orașele cu municipii, primarul nu este îngăduit să fie pus la discreția populațiunii și a consiliului comunal, ci trebuie numit de guvern, cum sunt numiți prefecții. Nu suntem împotriva consiliului comunal, el trebuie însă să aibă un rol bine determinat, un rol de control al primarului, al funcționarilor primăriei și un rol de îndrumare, dar nu de gestiune și de activitate.

Urări pentru sănătatea Regelui!

Domnilor, după aceste câteva considerații, pe cari eu nu le lungesc din anumite motive, pe cari le-am spus la începutul cuvântării, să-mi dați voe să fixez un lucru, fără deosebire de partid. Ardealul întreg reprezintă și a reprezentat totdeauna cea mai strălucită dovadă de loialitate și de dinasticism, și nicăieri, poate, ca în Ardeal, astăzi nu este lumea cu sufletul mai liniștit și mai vesel, aflând că M. S. Regele a trecut peste anumite crize, care îngrijoraseră adânc toată suflarea românească. Deaceia, eu mă fac interpretul acelor pe cari îi reprezint, ca să aduc, în numele lor și în numele nostru, cari facem parte din majoritate Ardeleni și Banăjeni, cea mai profundă dovadă de loialitate și sentimentele noastre de recunoștință și credință față de tron și de dinastie! (Aplauze pe băncile majorității).